

ခိန်ဖိလ် တၢ်လိဘၣ်ယိၣ်

တၢ်ဒီးလိဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပိၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ
ဒီးအတၢ်မၤဘၣ်ဒိသဝီဖိတဖၣ် စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်
သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤဝံၤအလီၢ်ခံ

လံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါ
၂၀၂၃ နံၣ်, လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၂ သီ/ KHRG #23-4-BP1

KHRG ကညိၣ်ဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရူၢ်
မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်လၢကီၢ်ပယီၤခိန်ဖိလ်မ့ၢ်

၁. တာ်ကတိလောညါ

“

“အခဲအံ၊ ပယီ(SAC)သုးတဖှ် ခိးလီဟီဟီ လာ်မ့ဟီပိသုးတဖှ်ဘုးခိးသဝီဖိအတါသုး တါဖျး ခိးတါဖိးအိဟီအိဟီလီ တဖှ်အိဟီ ဘုး ဆုပတသုးညါအဝဲသုးခိးလီတါလီ(လီ တါလီဆဲး)ဘုး. ဖဲတါပိထီဟီတါအိဟီဘုး အခါန့ဟီ တါခဲလါ ကပဲဒီးတါမုဟီတါခုဟီလီ. ပယီသုးတဖှ်တကြါအိဟီမုဒါအံဘုး. ပယီ သုးပဟီနီ ကမျါ ဒါသုးဖိအသိးလီ.”¹

သဝီဖိလောအိဟီလါနီတကီကီဆု, ဒုပုဟီယာ်ကီရုတ ကါအတါအုးသး

စးထီဟီ ၂၀၂၁ နံသုးဟံးန့ဆုထံကီတါစိတါကမီ² ခိး စုကဝဲတါသဘုးသဘုးဟဲဆုထီဟီဝဲအယိ တါစုးကါဟီဟီ လာ် မ့ဟီပိအါထီဟီလါကီပယီမုထီဟီကလံထံးန့ဟီလီ. ဟီဟီ လာ်မ့ဟီပိတါတစုးကါအိထဲ ပယီသုးထံကီတါပတါပြး ကီဟီကး ကရု (SAC)³ တဖှ်ဘုး. မ့မုဟီတခါသုးဖိစုကဝဲက ရုါကရုခဲလါ လါအအိဟီလါကီပယီမုထီဟီကလံထံးတ ဖှ်စုးကါဝဲဟီဟီလါ မ့ဟီပိ လါကဒိသဒါတါလီတါကျ ခိး ပုလါအထီဒါအဝဲသုးတဖှ်အဂီန့ဟီလီ. ခိဖျါလါဟီဟီလါ မ့ဟီပိအါထီဟီ ခိးတါသုးစုးကါ ဟီဟီလါမ့ဟီပိအါထီဟီ ဖဲတါ သဘုးသဘုးအါထီဟီကတီအယိ သဝီဖိသုးတဖှ်ဘုးကွါ

ဆါမဲဒီး တါအါက လုတကးဘု SAC သုးသုးတဖှ်သု စုးကါတုကဝဲတါပိးတါလီဒါအံသုးတဖှ် လါတါပညီထီ ဒါကမျါသုးတဖှ်လီ လါန့ဟီလီ. စုက ဝဲတါပိးတါလီ သုးတဖှ်အံ ဒုးအိဟီထီဟီသံတါပု, တါဘုဒါဘုထံး ခိး မးဘုဒါသဝီဖိသုးတဖှ်အတါ အိဟီမု ခိးတါလုအိဟီနီခိးသး သမုလါ ကညီကီစဲအပူန့ဟီလီ.

တာ်ကစီဟီအဖှ်အံ ဟံဖျါထီဟီ တါကဲထီဟီသးဘုးပဟီဟီ လာ်မ့ဟီပိအတါပိးဖိထီဟီ လါအကဲထီဟီအသးခိးကမျါ စး ထီဟီလါ ၂၀၂၁ နံ သုးဟံးန့ဆုထံကီတါစိတါကမီ ခိး ဃုထံသုးညါစုးကီ ဟီဟီလါမ့ဟီပိအတါမးဘုဒါဘုထံး ခိးလီကဝီ ပုတဝါလါအတုဘုတါသုးတဖှ်အတါလီဟီ ဘုးန့ဟီလီ. တါဂုါအဆိကတါတခါ ဟံဖျါထီဟီဟီဟီလါမ့ဟီ ပိတါကဲထီဟီသးအဂု ဖှ်ကီ လါကီပယီမုထီဟီကလံထံး န့ဟီလီ. တါဂုါခါတခါ ဟံဖျါထီဟီဟီဟီလါမ့ဟီပိဒုးအိဟီထီဟီ တါသံတါပု ခိးတါဘုဒါ ဘုးထံး လါလီကဝီပုတဝါတ ဖှ်အပူ တကးဘုတါအံဒုးန့ဖျါထီဟီစုးကီ တါတါတါခိး တါဘုယိဟီ လါ သဝီဖိသုး တဖှ်ဘုကွါဆါမဲဝဲန့ဟီလီ. တါဂုါသါတခါ ဟံဖျါထီဟီ တါဘုတါဘု ခိးသဲစးအတါပဲထံ နီဖး ဃုဒါ တါဟုးကုဘု ဃးတါဘုသုးတဖှ်ဆုလီ ကဝီဒီးဟီဟီခိဒါဘုပုဘုမုဘုဒါသုးတဖှ်အဂီန့ဟီလီ.

၂. ဟီဟီလါမ့ဟီပိတါအိဟီသးအဂုဖှ်ကီ

လါဟီဟီခိဒါအံ ကီပယီမုထံကီထဲတဘုလါ ‘ထံကီပ ခိဟီတါဘုတါဘုသုး’ သုစုးကါဟီဟီလါမ့ဟီပိလါထံလီကီ ပုအါကတါလါ ကထီဒါထံဖိကီဖိကမျါအဂီန့ဟီလီ.⁴ ကီပ ယီတမုထံကီတဘုလါအပဟီဘု လါ ၁၉၉၇ တါတြီဃာ် ဟီဟီ လာ်မ့ဟီပိလံးဃးဃာ် ခိးဟီဟီခိဒါဘုတါဟုးဂဲတြီဃာ် တါသုဟီဟီလါမ့ဟီပိကရု (ICBL)⁵ ဟံပနီဟီကီပယီလါအ မုထံ ကီလါအထုးထီဟီဟီလါမ့ဟီပိ (၁၂) ဘုးအကျါတ ဘုးန့ဟီလီ. ဒါဘီမုဖိဟီကရုတါပုဆုရဲကျဲကီပယီတါ ကစီဟီဝဲကျဲ (United Nations’ Myanmar Information Management Unit) ဟံဖျါဝဲအသိး ကီစဲဒီးကီခဲလါလါ ကီပယီပဒါပဟီ ပနီဟီဝဲသုးတဖှ် တါခိးလီတုဟီဟီလါမ့ဟီ ပိအိဟီလံအနီဟီလါအဆဲတဖှ်အဆဲလံန့ဟီလီ.⁶

တာ်သုစုးကါတုဟီဟီလါမ့ဟီပိဖဲတါသဘုးသဘုးအဆါက

တါမုဒါသိးတါကန့ပုဆုကါဃာ်ဘုကွါလီကဝီတါပု တါပြးအဂီယိ ကီပယီသုး ခိးသုးပါဆါတါကရုတဖှ်သု စုးကါဟီဟီလါမ့ဟီပိအိဟီဝဲအနီဟီလါအဆဲတဖှ်အဆဲလံန့ဟီ လီ. ဘုးဆု သနကု ပယီသုးပညီထီဒါခိးသုဝဲဟီဟီလါ မ့ဟီပိလါလါလါတါထီဒါကမျါအဂီခိးသုဝဲဒ် ‘တဲလွဲတဲ’ တါမးရဲကျဲ ခိဟီသုတခါအသိးလါ ကမးဟးဂီတါဆဲးကျိး ဆဲးကျါလါ ပုပထီဟီတါတဖှ်, ဟံဖိဖိဖိ, ခိးလီကဝီသဝီ ဖိတဖှ်အဘုစါ ခိဖျါတါခိဟီတါအိဟီတါအိ, ကျိစုတါ ဆီထဲမးစါ, ပုဆု, ခိးကလုဒုးဖိစုကဝဲတဖှ်တါမး အါထီဟီသုးနီဟီဟီ သုးတဖှ်သုတအိဟီတဂုအဂီန့ဟီလီ.⁷ ပ ယီသုးသုးတဖှ်အိဟီခိးအတါပညီထီလါလါလါတဒုးသုညါ ခိးဟုတါဂုါတါကျဲ ဆုကမျါသုးတဖှ် မုဒါသိးသုးပါဆါ တါကရုသုးတဖှ်သုတသုညါ တါခိးလီဟီဟီလါမ့ဟီပိအ လီတဂုအဂီန့ဟီလီ. ခိဖျါစုကဝဲတါသဘုးသဘုးသု

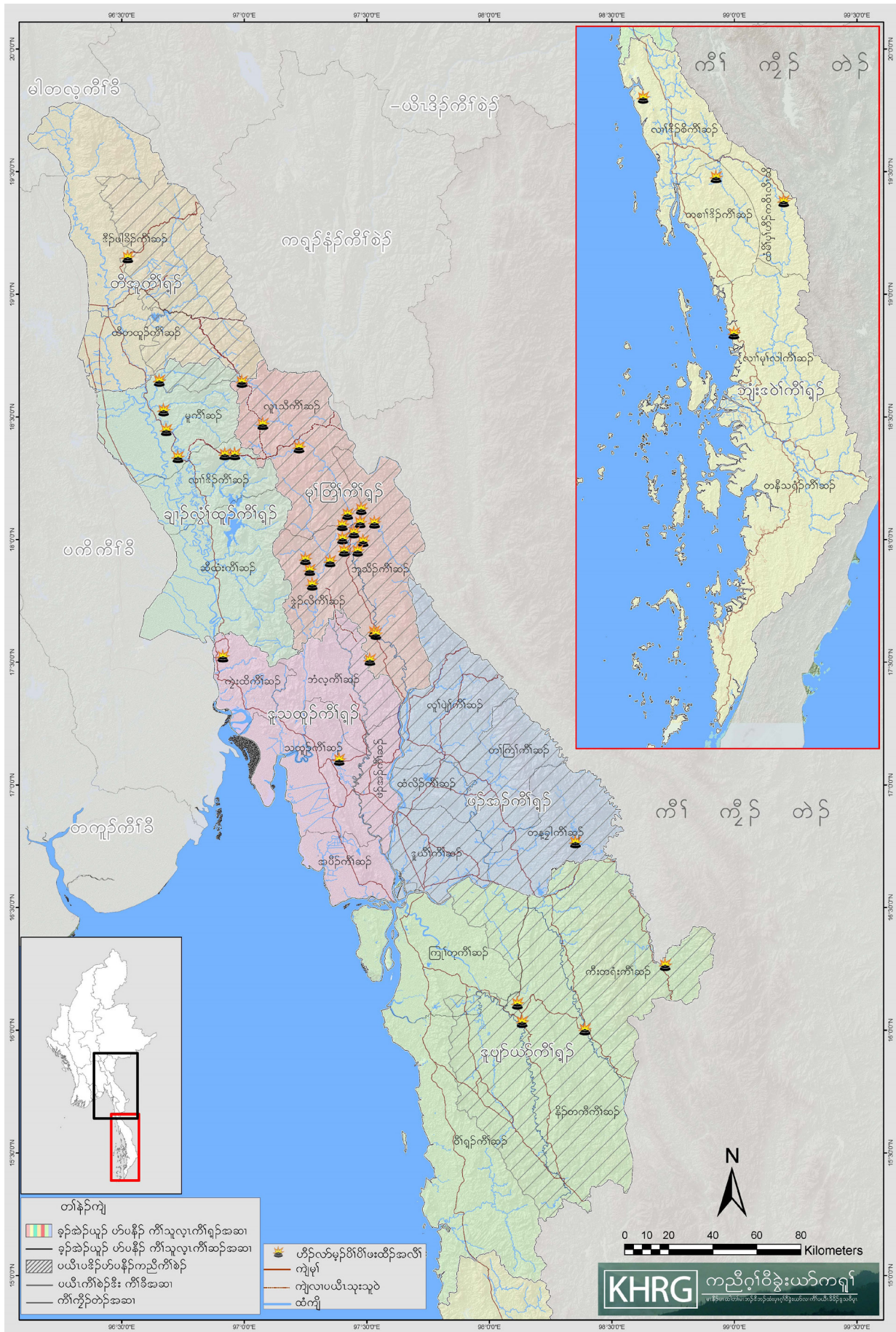
တဖန်ယံင်တုာ်လံအနံင်တဖန်အနံင်လံဃိ ဟိန်လတ်မုာ်ပိအါ မးလာတါဒီးလီတုာ်အီသုာ် တဖန် အိန်တုာ်ဒီးလာတါလီအါ တါ တကးဘာ် ပယီသုးသုာ်တဖန်ဒီးလီဒီးဟိန်လတ်မုာ်ပိအါ သီတဖန်အါအါဂီဂီခီဖျါလစုက ဝဲတါသဘာ်သဘုာ်အါထီန် ဖဲ၂၀၂၁နံင်သုးဟံးနုာ်ဆူာ်ထံကီတါစါတါကမီလါ တါကနုာ် ပါထံကီဒီးဘုာ်အါနုာ်လီ. တကီ ခါစုကဝဲတါသဘာ်သဘုာ်အါ ဒုးအိန်ထီန်တါကီတါခဲဒိန်ဒိန်မုာ်မုာ်လါ တါကဒုးလိန် ထီန်ဖးထီန် တါမးလီမးဟိန်လတ်မုာ်ပိ တါရဲတါကျဲနုာ်လီ.

ဟိန်လတ်မုာ်ပိသုာ်တဖန်အိန်ဒီးဝဲလါ ကညီကီစဲအါအါဂီ ဂီနုာ်လီ.^၈ တါမးဘာ်ဒီး ပုဂ္ဂိုလ်ခွဲးယာ် ခီဖျါဟိန်လတ်မုာ်ပိဒီး စုက ဝဲပီးလီလာတပိဖးဒီးတဖန် (UXO) အံတမုာ်တါအသီ ဒီးမုာ်တါလါအဒုးအိန်ထီန် တါမးပျံလါအယံင်အထါလါသဝီဖိ သုာ်တဖန်အါ မုာ်လါစုကဝဲတါသဘာ်သဘုာ်တဖန်အိန် တုာ်လံအနံင်တဖန်အနံင်အယီနုာ်လီ.^၉ လါကီပယီမုာ်ထီန် ကလံ ထံအပူ SAC ပယီသုး ဒီးသုးပါဆါတါကရူာ်သုာ် တဖန် ဒီးလီအါထီန်ဟိန်လတ်မုာ်ပိလါအသီဃိ ဟိန်လတ်မုာ် ပိအါလီလံ ဒီးအသီခဲကလုာ်လါဒုးအိန်ထီန်တါလီဘာ် ယိန်နုာ်လီ. တါဒီးလီဟိန်လတ်မုာ်ပိသီသုာ်တဖန် ဖဲတါ လီလာသဝီဖိသုာ်တဖန် ပဒုာ်ဟးဆုးဝဲတသုဘာ်လီအယီ အဝဲသုာ်ကဲထီန် ဟိန်လတ်မုာ်ပိပုဂ္ဂိုလ်ဘာ်တါအါထီန်နုာ်လီ. တကးဒီးဘာ် SAC ပယီသုးတဖန် ပညိန်ဒီးလီမုာ်ပိ လါအ ထီဒါသဝီဖိဒီး လီကဝီသုးဖိစုကဝဲကရူာ်တဖန်အါနုာ်လီ.

ဒိလံအဆါဖိ (၂၂) လါအအိန်လါ ၁၉၉၇ တါတြီဃာ်ဟိန် လတ်မုာ်ပိလံဃိဃာ်ပူ ဟံဖျါထီန်ဝဲအသီး မုာ်ပိအါပညီ မုာ်ဝဲ “သုးတါစုကဝဲပီးလီတါခါလါတါတုာ်အါအကုာ်အဂီလါ

တါကဒီးလီအါလါတါဟိန်ခိန်ဖီလတ်, ဟိန်ခိန်ဖီခိန်, မုတမုာ် လါအဘူး ဒီးဟိန်ခိန်မဲာ်ဖဲခိန် မုတမုာ် ဟိန်ခိန်မဲာ်ဖဲခိန် ဒီးက ပိဖးထီန်ဝဲတဲ တါတမံမံဟဲအိန်လါအဖီခိန်, ဟဲအိန်ဘူးဒီးအါ မုတမုာ် ပုဂ္ဂိုလ်ဂါ မုတမုာ် သီလုာ်တခိန်ခိန်ဟဲဘာ်အါအါ နုာ်လီ.”^{၁၀} ဒ် KHRG တါမးနီာ်မးယါဟံဖျါထီန်ဝဲအသီး အါ ဒုာ်တါတက့ာ် SAC ပယီသုး သုာ်ဟိန်လတ်မုာ်ပိလါ စဲဖိက ဟာ်ထုးထီန်ဝဲသုာ်တဖန် မုမုာ် ကညီဒီကလုာ်တါထုာ်ဖျဲးသုး မုာ်ဒိန် (KNLA) တခီ အါဒုာ်တါတက့ာ်သုာ်မုာ်ပိလါ တါတုာ် အါလါစုကသုာ်တဖန်ဒီးအမုာ် တါတုာ်ထီန်ပတီဖုာ်စုကဝဲပိဖး ထီန်သုးပီးလီ (IEDs) ဒီးတါမး ဟးဂီသီလုာ်မုာ်ပိထုးပျံသုာ် တဖန်နုာ်လီ.^{၁၁} မုာ်ပိလါ KNLA တုာ်လါစုကသုာ်တဖန် အသ ဟိန်တဆူာ်ဒီး စဲဖိကဟာ်ထုးထီန် မုာ်ပိတဖန်ဘာ် ဒီးညီနုာ် စဲဖိကဟာ်ထုးထီန်မုာ်ပိတဖန်တုာ်အနံင်တဖန်အနံင် ဒီးမုာ် ပိလါတါတုာ်အါလါစုကတဖန်ထဲဃုလါ ဘာ်ဆုာ် မုာ်ပိခဲ ကလုာ်လါလါအဒုးကဲထီန်တါလီပျံလီဖးဒိန်ဒိန်မုာ်မုာ်လါ လီကဝီပုဂ္ဂိုလ်တဖန်အါနုာ်လီ. တဘျီတခိန် KNLA ဒုး သုာ်ညါတါဒီးလီဟိန်လတ်မုာ်ပိအါလီဘာ်ဆုာ် တမုာ်တါအ လါအပုာ်ဘာ်နုာ်လီ. ညီနုာ် SAC ပယီသုးသုာ်တဖန် တဒုး သုာ်ညါသဝီဖိလါတါဒီးလီဟိန်လတ်မုာ်ပိအါလီ မုတမုာ်တခီ အဝဲသုာ်အိန်ဒီးတါပညိန်လီလီလါ ကဟံဘာ်ဟံဘာ် တါဒီး လီဟိန်လတ်မုာ်ပိလီအယီ ဒုးအိန်ထီန်တါဘာ်ယိန်ဒိန်ဒိန် ကလံ လီဆီဒုာ်တါဖဲအဝဲသုာ်ဒီးလီအါလါ ကမျါတါလီ တါကျဲအါနုာ်လီ.

ဟီၣ်လာ်မ့ၢ်ပီၤ တၢ်ကဲထီၣ်အလီၤတဖၣ် ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ စးထီၣ်လါဖျၢၣ်အါရံၤ တုၤ လါနီၣ်ဝုၣ် ဘၢန့ၢ် ၂၀၂၃ နံၣ်

၃. တၢ်ကဲထီၣ်သးနီၣ်ကီၢ်အဂ့ၢ်ဖျၢၣ်ကိာ် - ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ် ဒီးအတၢ်မၤဘၣ်ဒိလီၤကဝီၤပုၤတၢ်တဖၣ်

လံာ်အဆၢဒိၣ်တခါအံၤ ကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် မ့ၣ်ပီၢ်လၢတၢ်တဖၣ်အီၤလၢကမၤဟးဂီၤပုၤကညီတဖၣ်ပီၢ်ဖးထီၣ် ဒီးအတၢ်မၤဘၣ်ဒိလီၤ ကဝီၤပုၤတၢ်တဖၣ်အိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးစးထီၣ်လၢ လါဖျၢၣ်တြုၤအါရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. KHRG ဒီးန့ၢ်ဘၣ်လံာ် တၢ်ပာ်ဖျါဘၣ်သး ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢကီၢ်ရဲၣ်(၇)ဘၣ်ပုၤလၢ KHRG ဟူးဂဲၤလီၤ ဒီးလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်အုၣ်သးဘၣ်သး ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးသဝီဖိအိၣ်ဝဲ (၆၄) ခါအကျါပုၤသံအိၣ် (၂၁) ခါ ဒီးပုၤဘၣ်ဒိအိၣ် (၆၀) ခါလၢအပၣ် ဃုာ်ဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤမၤအီၤလၢ လီၤကဝီၤပုၤတၢ်တဖၣ်သ့ၣ်လၢဘၣ်တၢ်ထုးစုန့ၣ်ကျဲအီၤလၢ KHRG လၢကမၤနီၣ်မၤမၤပုၤဂီၤခွဲးယာ်တၢ်အိၣ်သးလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤ ညီန့ၢ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်အီၤဘၣ် ဒီဖျါလၢပုၤထၢတၢ်စီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ တၢ်ဘၣ်ယိပ်လၢကလဲၤဆူတၢ်ကဲထီၣ်သးလီၤ ဒီးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်စုၤဒံးဝဲလၢကဘၣ်ပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢကျဲဒ်လဲၣ်အပီၤပုၤလၢအသံလၢဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤ တၢ်တယၢ်အီၤလၢအနီၣ်ဂံၢ်ကအါန့ၢ်ဒီးအအံၤ န့ၣ်လီၤ.

SAC ပယီၤသုးဒီးသုးပာ်ဆၢတၢ်ကရူာ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်လၢ သုးတၢ်ပညိၣ်ဖိခိၣ် - နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဒိသဒါ မ့ၣ်တၢ်ဒိသဒါဟီၣ်ကဝီၤလီၤကျဲသန့ကု ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီဖျါလၢဟီၣ် လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢ ဒုသဝီ, တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါလီၤ ဒီးကျဲပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အပီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ် တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီးတၢ်ဆိတလဲအိၣ်ထီၣ်လၢ - သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ယီၤဘၣ်ဟီၣ်လၢ် မ့ၣ်ပီၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤဖဲးမၤတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဆၢကတီၢ်, ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးညီန့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဖဲလၢသုးဖိခိၣ်စုက ဝဲၤကရူာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးလိာ်သးဝဲၤအလီၤခဲ, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အဂ့ၢ်အကျါတအိၣ်လၢပုၤအပီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကပာ် ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ဘၣ်ဒိဒိအမ့ၢ် တၢ်သံတၢ်ပုၤ, တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, တၢ်မၤဘၣ်ဒိဆၢဖိကီၢ်ဖိ ဒီးတၢ်မၤပံးထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤ သဘူၤခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်လဲၤလီၤလၢအအိၣ်ထီၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပုၤစးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စီၣ်ကမီၤဝဲၤအလီၤခဲ

က) သဝီဖိတဖၣ်ယီၤဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဖဲဟူးဂဲၤဖဲးမၤတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူဆၢကတီၢ်

အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢ KHRG မၤနီၣ်မၤမၤဝဲၤန့ၢ် စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စီၣ်ကမီၤဝဲၤအလီၤခဲသ့ၣ်တဖၣ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ယီၤဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤဖဲးမၤတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤဘူး မ့ၣ်တမ့ၢ် လၢသဝီဖိတဖၣ် အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါဒီး စံာ်ပုၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်တၢ်မၤအိၣ်စံာ်မၤအိၣ်ခုး ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျါဒီးသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူဆၢသ့ၣ်တဖၣ် လၢလီၤကဝီၤပုၤတၢ်တဖၣ်အိၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ် တဖၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ဒီးလီၤအီၤ ဖဲသဝီဖိတဖၣ်ဖဲးမၤအိၣ်တၢ်လီၤ ဒီးညီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တသ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်လီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၁၆ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ်အနံၤန့ၣ် သဝီဖိဒိဖိပာ် (၂) ဂၤလၢအမ့ၢ် စီၤက--- ဒီးနီၣ်ခဲ--- လၢအအိၣ်လၢ ဂ---, မၤကော်ဟဲကရူာ်, ခွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ် လဲၤက့ၢ်ဝဲၤလၢကဂၤက့ၢ်အစံာ်လီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹² ဖဲန့ၣ်အခါ စီၤက---ယီၤဘၣ်မ့ၣ်ပီၢ် ဒီးဘၣ်ဒိအိၣ်လၢအထွဲတပၤနးနးကလဲာ်အပီၤ လၢခဲကတၢ်အဝဲဘၣ်ဒိဘၣ်တံာ်ကွဲၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၣ်ခဲ---စ့ၢ်ကီးယီၤဘၣ်ဝဲမ့ၣ်ပီၢ် ဖဲအဝဲကလဲၤယီၤမၤစၢၤအပါအခါန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ခဲ---ဒိခဲခိလၢာ်ဘၣ်ဒိဒီးမ့ၣ်ပီၢ်နးနးကလဲာ်အပီၤ ဘၣ်ဒိဘၣ်တံာ်ကွဲၣ်အိၣ် ခဲခိလၢာ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. တချူးလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်အဆၢကတီၢ် KNLA သုးတဖၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါသဝီဖိတနီၤလၢ အဝဲဘၣ်ဒိဒီးလီၤ ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဖဲတၢ်ခိၣ်တၢ်ဃၢၤအပီၤ က--- လီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢ KNLA သုးရဲၣ် နီၣ်ဂံၢ် (၁၅) သုးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တဘျီတခါ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အိၣ်အလီၤ ဘၣ်ဆၢသန့က့ ဒီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဟူး ဂဲၤဖဲးမၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဂီၢ်အပီၤ တၢ်ဃုထၢအဂၤလၢအဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒီးကဘၣ်လဲၤဒီဖျါဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အိၣ်လီၤ န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢယုၤ ၂၀ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ်အနံၤ စီၤဃ---လၢအသးအိၣ် (၃၂) နံၣ် လၢအအိၣ်လၢ င---သဝီ, အနီၣ်ဖဲၣ်ကါယုၤကရူာ်, ဖျၢၣ်ပုၤပုၤ, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၢ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤယီၤဘၣ်ဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဖဲအဟဲက့ၤလၢအခုးကျဲလၢကက့ၤဆူအဟံၣ်အဆၢ ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹³ ဒီဖျါလၢအဝဲဘၣ်ဒိဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်နးနးကလဲာ်အပီၤ ကသံၣ်သရၣ်ဖဲဖျၢၣ်ပုၤတၢ်ဆါဟံၣ်တ

ဖၣ် ဘၣ်ခိပ်တူၢ်ကွံာ် အခိပ်လၢအထွဲတၢ်ခိပ်လီၤ. အခိပ်လၢ အစ့ၣ်ကၢ်ဝဲဒီးအခိပ်ချံဘၣ်ခိပ်ကိးဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲယီၤဘၣ်ဟီၣ်လၢ် မ့ၣ်ပီၤဖဲပုၤကျါကျဲတဘိ ဒီးမ့ၢ်ကျဲတဘိ လၢဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်လီၤဘၣ်ယိပ်တၢ်ပနီၣ်တဖျါနီၣ်တမံၤဘၣ် န့ၣ်လီၤ. အဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီး လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ် တသ့ၣ်ညါမ့ၢ် မတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤလၢတၢ်လီၤဝဲန့ၣ်ဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ် က့ၢ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ဒီး လီၤအိၤ ဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. လီၤ ကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်ဃးတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ် ပီၤ ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါသဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်လၢ တဘၣ်လဲတၢ်လီၤလၢ တၢ်တြီတၢ်ဃာ်အလီၤတဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၢ်, ပုၤတူၢ် ဘၣ်တၢ်ဒါပုၤဝဲမ့ၣ်တဂၤဟံၣ် ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဒိပုၤဝဲခွါဟးဆဲး တၢ်လဲလၢပုၤပူၤတန့ၢ်ဘၣ်ခိပ်ဖျါလၢတၢ်လိၣ်နီၣ်နီၣ်လၢအဟံၣ်ဖိ ဃီဖိတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသး နီၣ်စ---လၢ အအိၣ်လၢ ဆ---သဝီ, ဃဲကၤခိပ်ကရူာ်, လၢဒိပ်ကီၢ်ဆၣ်, ချါၣ် လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ

“

ခဲအံၤပကသုကျဲတဘိန့ၣ်အဂီၢ် ပပျံၤတၢ်ဒိပ် မး မ့ၢ်လၢတၢ်ကဲထီၣ်သး(ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤ)ဖဲ တၢ်လီၤဝဲန့ၣ်အိၣ်ခံဘျီလံ. တၢ်လီၤလၢ အဘူး ဒီးဒူသဝီအဃၢၤတဖၣ်ပလဲၤတဘျီလၢဘၣ်. ပဘၣ်ယိပ်တၢ်ဒိပ်မး. ပုၤမ့ၢ်တအဲၣ်ပသ့တၢ်တြီ ဃာ်ကျဲသန့ၣ်က့ၢ် ပကဘၣ် လဲၤဆူၣ်ပူၤလၢ ပ ကလဲၤပုၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်. ပမ့ၢ်တ မၤဘၣ်န့ၣ် တၢ်တအိၣ်နီၣ်တမံၤလၢပကအိၣ်အိၤ အဂီၢ်ဘၣ်. [......] သဝီဖိလၢအအိၣ်လၢသဝီဖဲ အံၤတဖၣ် လဲၤပုၤအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢပုၤ လီၤ. ပလဲၤပုၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်မ့ၢ်တသ့ဘၣ် ပက ဘၣ် အိၣ်မူက့ၢ်လၢကျဲဒ်လၢ.”¹⁴

တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိပ်န့ၢ်အိၣ်ဖဲ လၢယနူၤအါရံၤ ၁၃ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ် ဖဲရ---သဝီ, သၢမိဒိၤကရူာ်, ဒိပ်ဖးခိပ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရဲၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဒီည---လၢအသးအိၣ် (၆၈) နံၣ်တဂၤအစိၣ်ဒီးအဝဲစူးကွံာ်အသးဖဲအယီၤဘၣ် ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤဖဲ အဘူးဒီး ရှ---သဝီ ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၁၃ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်ဝံၤအလီၤခံန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအိၤလၢ SAC ပယီၤသး ဖဲ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်လၢလီၤကဝီၤပူၤဝံၤအလီၤခံန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - လီၤကဝီၤသဝီဖိ)

ခ) သဝီဖိတဖှ်ယီာ်ဘုာ်မုာ်ပိာ်လါအခိပ်တံာ်ဖဲတံာ်ဒုးဝံအလီာ်ခံ

ဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်သုာ်တဖှ်တံာ်သုးဒီးအါအါဂါဂါ ဖဲတံာ်လီာ်လါတံာ်သဘံာ်သဘုာ်အိပ်အလီာ်လါကီာ်ပယီမုာ်ထီာ်ကလံထံးန့ာ် လါ. လါတံာ်ဂုာ်ဝဲအံအဖိခိပ် သဝီဖိတနီယီာ်ဘုာ်ဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်အိပ်တံာ် ဖဲ SAC ပယီသုး ဒီးသုးပာ်ဆါတံာ်ကရူာ်သုာ်တဖှ် ဒုးလီာ်သုးဝံအလီာ်ခံန့ာ်လါ. အဒိ, ဖဲလါနိာ်ဂုာ်ဘုာ် ၂၆ သီ, ၂၀၂၂ နံာ်အနံၤ တံာ်ဒုးကဲထီာ်လါ SAC ပယီသုးဖိလါအခိပ်ဆီလါ အသးဖဲ ရှု---သဝီ ဒီးသုးပာ်ဖိလါအမုာ်ကရူာ်တံာ်ဒီသဒါသုး (PDF) ဒီးကလံထံးသါဒါတံာ်မုာ်တံာ်ခုာ်သုးအဘုာ်စါ (အ့ဒါယု) ဖဲရှု---သဝီ, သမိဒါကရူာ်, ဒိပ်ဖးခိပ်ကီာ်ဆာ်, တီအူကီာ်ရဲန့ာ်လါ. တံာ်ဒုးဝံအလီာ်ခံ SAC ပယီသုးတဖှ်မာဂုာ်ထီာ်ကွါ အသုးကလါ ဒီးဒီးလီာ်အါထီာ်ဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်လါလီကဝီပူဖဲ တံာ်လီာ်လါအယံထီာ်ဒီးအသုးကလါ ဒီးသဝီဖိသုာ်တဖှ် အဟိပ်ခိပ်ပူန့ာ်လါ. တံာ်ဒုးကဲထီာ် (၂) သီ (၃) သီဝံအလီာ်ခံ SAC ပယီသုးဖိတဖှ် ဟုာ်ပလီာ်သဝီဖိသုာ်တဖှ်လါ တဘုာ်သု သမိဒါကျဲ ဒီးတံာ်တဘုာ်လဲလါကျဲဝဲန့ာ်ဘုာ် မုာ်လါတံာ်ဒီးလီဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်ဖဲလီာ်ကဝီသုာ်တဖှ်အိပ်အယံန့ာ်လါ. ဖဲလါယနုာ်အါရံ ၁၃ သီ, ၂၀၂၃ နံာ်အနံၤ ဒါည---လါအသးအိပ် (၆၈) နံာ်လါအခိပ်လါ ရှု---သဝီတဂါယီာ်ဘုာ်ဝဲ ဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ် ဖဲသမိဒါကျဲ ဖဲအလဲကျဲအိပ်သုာ်မုာ်ဖဲအဟဲကွါလါကျဲအဆါကတီာ်န့ာ်လါ. အခိပ်ထွဲစးထီာ်လါအခိပ်လုာ်ခိပ်ဖိလံာ်လီမာ်ကွံာ် ဒီးအခိပ်ထွဲ, အစုစုဒီးအ

မဲာ်သုာ် ဘုာ်ဒိနးနးကလဲာ်အယံ ဒါည---စူးကွံာ်အသးတဘျီယီ တချူးလါသဝီဖိအဂါတဖှ် လဲမာ် စါအါဒီးအဆါကတီာ်န့ာ်လါ. သဝီဖိသုာ်တဖှ် မုာ်ပတုာ်သုကျဲဝဲန့ာ်ဘုာ်ဆာ် ပုၤတူာ်ဘုာ်တံာ်အဖိခါန့ာ်ဝဲလါ အမိာ်သါပုၤနီာ် တံာ်ဟုာ်ပလီာ်ဒီးတံာ်တြီတံာ်ကျဲ မုာ်လါအသးနံာ်အါလဲအယံန့ာ်လါ.

တံာ်ဂုာ်ကဲထီာ်သးလါအဂါသုာ်တဖှ်တဒါ SAC ပယီ ဒီးအသုးသိပ်မုာ်တဖှ်အိပ်ဒီးတံာ်ပညိပ်လီလီလါ ကဒီးလီဟိပ်လံာ်မုာ် ပိာ်လါသဝီသုာ်တဖှ်အပူၤ မုာ်ဒ်သီးကတြီယာ်ကရူာ်သုာ်တဖှ် လါကဟဲကွါလါတံာ်လီာ်တံာ်ကျဲ မုာ်တမုာ် တံာ်သုာ်ထီာ်တဖှ် ဒ်အမုာ်တံာ်ဟုာ်ကသံာ်ဒါ ဒီးတံာ်ဘုာ်တံာ်ဘါတံာ်သုာ်ထီာ်လီာ်တဂုၤအဂါန့ာ်လါ. အဒိ, ဖဲလါနိာ်ဂုာ်ဘုာ် ၁၆ သီ, ၂၀၂၁ နံာ်အနံၤ သုးမိစိရီအသိပ်မုာ်လါအမုာ် သုးဒီးကီာ်ဆါ (BGF) သုးဒု နီာ်ဂံာ် (၃) နံာ်လါဝဲဆူသဝီတဖျါလါအခိပ်လါ ဖှ်ဂီၤကရူာ်, ဖှ်အာ်ကီာ်ဆာ်, ဒုသထုာ်ကီာ်ရဲန့ာ် ဒီးမာဟးဂီၤဝဲ တံာ်ဟုာ်ကသံာ်ဒါအတံာ်သုာ်ထီာ်သုာ်တဖှ် ဒီးဂုာ်ဆူာ်ပျီဆူာ်န့ာ်တံာ်ဖိတံာ် လံာ်သုာ်တဖှ်န့ာ်လါ. အဝဲသုာ်တဲပျဲတဲဖုးသဝီဖိသုာ်တဖှ်လါ သုတလဲဆူတံာ်ဟုာ်ကသံာ်ဒါကရူာ်ပူၤနီာ်တဘျီလါတ ဂုၤန့ာ်လါ.¹⁵ သဝီဖိသုာ်တဖှ်တယးဝဲလါ BGF ဒီးလီဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်လါ တံာ်ဟုာ်ကသံာ်ဒါကရူာ်ပူၤ ဒီးအဝဲသုာ်တူာ်ဘုာ်ဝဲလါ တံာ်ဘုာ်တံာ်ဘါတအိပ်အယံ လဲကွါဝဲတဘုာ်လါဘုာ်န့ာ်လါ.

တံာ်ဂါသုာ်တဖှ်အံဘုာ်တံာ်ဒိန့ာ်အါ ဖဲလါယူၤလံ ၂၇ သီ, ၂၀၂၁ နံာ် ဖဲထ---သဝီ, မးထီကရူာ်, ဒွဲာ်လိကီာ်ဆာ်, မုာ်တြီာ်ကီာ်ရဲန့ာ် ဖဲစါတ---စံာ်လါတံာ်ဆါဟံာ်ဝံအလီာ်ခံန့ာ်လါ. တံာ်ဂါသုာ်တဖှ်ဒုးနံာ်ဖျါထီာ် အဝဲဘုာ်ဒိဒီးဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်န့ာ်လါ. တံာ်ပူၤလီာ်ကဘျီဂုၤဂုၤအဂါဟံးတံာ်ဆါကတီာ်တဘျူးလါန့ာ်လါ. (တံာ်ဂါ - လီာ်ကဝီသဝီဖိ)

ဂ) တံာ်ဟုာ်ပလီာ် ဒီးတံာ်ဟုာ်မုာ်ပိာ်တံာ်သုာ်ညါနံာ်ပာ်တလါတပုၤ

SAC ပယီသုးတအိပ်ဒီးတံာ်မနီာ်မာ်ယါကျူးလီာ်တံာ်ဟုာ်ပလီာ်ပနီာ် ဒီးတဒုးသုာ်ညါတံာ်ဒီးလီဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်အလီာ်ဆူလီာ်ကဝီသဝီဖိ လါအခိပ်လါကီာ်ပယီမုာ်ထီာ်ကလံထံးသုာ်တဖှ်အဂါဘုာ်န့ာ်လါ. သုးပာ်ဆါတံာ်ကရူာ်သုာ်တဖှ် ညီနံာ်ဒုးသုာ်ညါသဝီဖိတဖှ်လါထးခိပ် ဘုာ်ဆာ်တမုာ်တံာ်ဟုာ်ပလီာ်အလါအ

ပုၤဘုာ်န့ာ်လါ. သဝီဖိသုာ်တဖှ်တဒီးန့ာ်တံာ်ဂုာ်တံာ်ကျဲအလါအပုၤဘုာ်ဃးတံာ်ဒီးလီဟိပ်လံာ်မုာ်ပိာ်အလီာ်လါတံာ်တသုာ်ညါဒီးတံာ်တမနီာ်အါတဖှ်ဘုာ်န့ာ်လါ. အဒိ, ဖဲလါယူၤ ၂၉ သီ, ၂၀၂၁ နံာ်အနံၤ စါတ---လါအသးအိပ် (၁၀) နံာ်လါအခိပ်လါထ---သဝီ, မးထီကရူာ်, ဒွဲာ်လိကီာ်ဆာ်, မုာ်တြီာ်ကီာ်ရဲန့ာ်ထွဲဘုာ်ဝဲမုာ်ပိာ် ထုးပျဲ ဖဲအလဲဟံးန့ာ်တံာ်ကူတံာ်ကါဒီးလံာ်ဘိာ် ဒီးဟဲကွါဝဲဆူ ဒ---သဝီအခါန့ာ်လါ.¹⁶ မုာ်ပိာ်အံပိာ်ဖးထီာ်ဝဲအယံ စါတ---အမဲာ်သုာ်, အကီာ်ဘိ, အခိပ် ဒီးအဟါဖါဘုာ်ဒိဝဲနးနးက

လဲင်အယ် တိုက်ကဲထီဉ်သးဝံအလီခံ သဝီဖိတဖှ်လဲအောအီ ဆူ ဖှ်ပှ် SAC ပယီသုး မျှ်သဉ်သုးရုဉ်နီဉ်ဂံ (၃၄၀) တို ဆါဟံဉ်လါအအိဉ်လါ ဖှ်ပှ်ပှ်လါကဒီးန့တိုကုဆါယါဘျါ အဂီန့ဉ်လီ. ကသံဉ်သရဉ်သုဉ်တဖှ် ထုးထီဉ်မုဉ်ပီကုလါအ အိဉ်လါစါတ---အမိပုပုန့ခဲလဉ်န့ဉ်လီ. စါတ--- စံဉ်လီ တိုဆါဟံဉ်ဖဲ လါယုလဲ ၂၇ သီ, ၂၀၂၁ နံဉ်န့ဉ်လီ. အတိုပု လီသုဉ်တဖှ်ကဘျါကွါဂုအဂီ ဟံးတိုဆါကတီတဘျါ လါန့ဉ်လီ. တ ချးတိုကဲထီဉ်သးအဆါကတီ KNU လီကဝီ ပုန့ဉ်စိန့ဉ်ကမီတဖှ်ဟ့ဉ်ပလီသဝီဖိသုဉ်တဖှ်လါတိုဒီးလီ ဟီဉ်လဉ်မုဉ် ပီလါလီကဝီပုန့ဉ်လီ. တိုဒုးသုဉ်ညါအဝဲသုဉ် လါ တိုကဘဉ်ဟးလါကျဲပု ဒီးတိုတဘဉ်ဟးလါကျဲကပနီ တပုဘဉ် န့ဉ်လီ. ဒ်ပုတိုဘဉ်တိုအဒီပုဝါခွါဟံဉ်ဖဲထီဉ်အ သး ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတဖှ် ဘဉ်တိုဒီးလီအီလါ လီကဝီတို ဟံ ဆါကရုဉ်သုဉ်တဖှ် ဖဲလါမု၂၀၂၁ နံဉ်န့ဉ်လီ. တိုဟ့ဉ်တို သုဉ်ညါန့ဉ်ပါဘဉ်ဃးဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုလီဘာနယ်သီဉ်ဆူသဝီ ဖိတဖှ် အိဉ် ဖဲ၂၀၂၀ နံဉ် ဘဉ်ဆဉ်စါတ---တထီဉ်ဘဉ်တို သီဉ်လိဘဉ်အမဲဉ်ညါ အဝဲသုဉ်ဒီးန့ဘဉ်ထဲလံဉ်ဟ့ဉ်တိုသုဉ် ညါန့ဉ်ပါ ဘဉ် ဃးဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီဂုတဖှ်န့ဉ်လီ. လါအပု ကွံဉ်သဝီဖိလါအအိဉ်လါထ---သဝီသုဉ်တဖှ် တဘဉ်ဒီးဟီဉ် လဉ်မုဉ်ပီ နီတဂါဘဉ် ဒီးအခဲအံဉ်ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီ ပီထီဉ်အဆိ ကတါတဘျါလါအဘူးဒီးသဝီန့ဉ်လီ. လီကဝီပုန့ဉ်စိန့ဉ်က မီသုဉ်တ ဖှ်မုဉ်ဟ့ဉ်ပလီ တိုတဘဉ်လဲဆူတိုလီလါတို ဒီးလီမုဉ်ပီလီသနက ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတဖှ် တိုဒီးလီအီ လါကျဲကပ ဒီးလီကဝီပုအယ်ဒဲလဲဉ်ဂုဒဲလဲဉ်ဂုတိုအံဉ်ဒုး အိဉ်ထီဉ်တိုလီဘာနယ်လါလီကဝီသဝီဖိသုဉ်တဖှ်အဂီ န့ဉ်လီ. အါန့အန့ တိုပနီဉ်လါအဒုးန့ဉ်ဖျါထီဉ် တိုဒီးလီ ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီအိဉ်လါသဝီခိဉ်ဃါတအိဉ်စိုကီးဘဉ်န့ဉ်လီ.

တိုဟ့ဉ်ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုဂုတိုကျါတလါတပု ဒုးအါထီဉ် မုဉ်ပီတိုကဲထီဉ်သးအနီဉ်ဂံန့ဉ်လီ. လီကဝီပုပုတဂါတဖှ် စိုကီး အတိုသုဉ်ညါန့ဉ်ပါဘဉ်ဃးဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုလီဘာနယ် ယီဉ်စုအယ် ဘဉ်သုဉ်သုဉ်အဝဲသုဉ်တသုဉ်ညါ ထုးပျံမုဉ်ပီ မုတမု တိုဒီးလီဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီလီဘာနယ်န့ဉ်လီ. အဒိ, ဖဲလါ အီးကထီဘဉ် ၂၀ သီ, ၂၀၂၂ နံဉ်အနံ န---, သဝီဖိလါအအိဉ် လါ ပ---သဝီ, မိခံကရုဉ်, ကီးတရုးကီဆဉ်, ဒုပျံယံကီရုဉ် တဂါ ဘဉ်ဒီးထုးပျံမုဉ်ပီသတိုကလဉ် ဖဲအဝဲလဲကုသုဉ်လး လါအဘူးဒီး SAC ပယီသုးကလါ လါအအိဉ်ဘူးဒီးသဝီန့ဉ် လီ. လီကဝီသဝီဖိသုဉ်တဖှ်န့ဉ်လဲ ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီအံ ဘဉ်တိုဒီးလီအီလါ SAC ပယီသုးန့ဉ်လီ. သဝီဖိတဖှ် လဲတဆူပုတိုဘဉ်တိုဂါအံဆူ ဝါလုတိုဆါဟံဉ် လါအ အိဉ်လါဝါလုဝါ, ကီးတရုးကီဆဉ်, ဒုပျံယံကီရုဉ်န့ဉ်လီ. ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုလီဘာနယ်သီဉ်တိုသုဉ်ညါန့ဉ်ပါတိုသီဉ်လိအံ တိုဟ့ဉ်အီဖဲ ပ---သဝီပု တအိဉ်နီ တဘျါဘဉ်န့ဉ်လီ. ပု

တိုဘဉ်တိုအဘူးအတိုတအိဉ်ဘဉ်အယ် ပုလါအိဉ်ဘူးအိဉ် တိုဒီးအီ ဒီးသဝီဖိအဂါသုဉ်တဖှ် ကွါထွဲကဟုကယံ ဒီးမါ စါအီန့ဉ်လီ. တိုကရုကရိတအိဉ်နီတဖုလါကမါစါအီ လါ ကျိဉ်စုတိုဆီဉ်ထွဲမါစါဘဉ်န့ဉ်လီ. န---စံဉ်လီတိုဆါ ဟံဉ် ဖဲအတိုပုလီဘျါဝံအလီခံန့ဉ်လီ.

ဒ် KHRG တိုမါနီဉ်မါယါအိဉ်ဖျါဝဲအသး လီကဝီပုတဂါလါ အအိဉ်လါ ကညီကူဖွဲ့စည်းပေးသော အိဉ်တိုတကွါအဝဲသုဉ် တဒီးန့ဉ်တိုဟ့ဉ်တိုသုဉ်ညါန့ဉ်ပါဘဉ်ဃးဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတို လီဘာနယ်သီဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီ. အါဒဲတိုတကွါသဝီဖိသုဉ်တဖှ် လီဆီ ဒဲတို ဖိသုဉ်သုဉ်တဖှ် ယီဉ်ဘဉ်ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီ မု လါတသုဉ်ညါတိုဒီးလီဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီအလီ လါလီကဝီ ပုတဂါပုဘဉ် န့ဉ်လီ. တိုတါတိုအိဉ်ကတါလါအကြီ တို တိုဒီးန့ဉ်ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုသုဉ်ညါန့ဉ်ပါအကျဲမုဉ်ပီ လီ ကဝီပုစုကဝဲတိုသ ဘဉ်သဘဉ်အိဉ်အယ် သဝီဖိသုဉ်တ ဖှ်တဒီးန့ဉ်တိုဟ့ဉ်ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုလီဘာနယ်သီဉ်ဘဉ် ညါန့ဉ်ပါဘဉ်န့ဉ်လီ. တိုသီဉ် လိဒဲအံတကလုဉ် ညီန့ဉ်ဘဉ် တိုဟ့ဉ်အီလါ ကညီထံလီကီပုပုလီအိဉ်ကမုဉ်မံးတံး (CIDKP) ဒီးကညီကူသရဉ်မါသကီး တိုကရု (KTWG) လါ ကီရုကီးဘဉ်လါအအိဉ်လါကညီကူဖွဲ့စည်းပေးသော ဒီဖျါလါ တိုသဘဉ်သဘဉ်အယ် မုတိုကီဒိဉ်မးလါ လီကဝီကရု သဘျါဒီးပုလါဟ့ဉ်တိုဆီဉ်ထွဲမါစါသုဉ်တဖှ်ကဟ့ဉ်တို သီဉ်လိလါအအိဉ်ဒီးတိုပုဖျဲအလီလါသဝီဖိတဖှ်အဂီန့ဉ် လီ. ဒီဖျါလါတိုဒုးတိုယါ, တိုခဲနီစါကျိ ဒီးကဘီယုခဲတို အယ် သဝီဖိသုဉ်တဖှ် ထီဘိဘဉ်ဃုအိဉ်ကဒုလါ အဝဲသုဉ် တိုပုဖျဲဂီဃီ တိုဆါကတီတအိဉ်လါကဒီးန့ဉ်တိုသီဉ်လိစို ကီးဘဉ်န့ဉ်လီ. မုလါတိုကရုကရိထဲစု ဖုဟ့ဉ်တိုသီဉ်လိ ဆူလီကဝီပုတဂါပုအယ် အဝဲသုဉ်ဟ့ဉ်တိုသီဉ်လိတန့ဉ် လါတိုလီကီးတါဘဉ် မုလါပုတဂါတနီအိဉ် လါတိုလီ ယံ ဒီးတနီအိဉ်တိုလီလါတိုလဲတိုကွါကီဝဲအလီန့ဉ်လီ.

သဝီဖိလါအကထီတဖှ်ဘဉ်ကဲထီဉ်ထံလီကီပုပုလီအိဉ် ကမုလါကညီကူဖွဲ့စည်းပေးသော တဘျါဘဉ်တဘျါ ဒီဖျါလါစုကဝဲ တိုသဘဉ်သဘဉ်ကဲထီဉ်ဒီးအယ်န့ဉ်လီ.¹⁷ ဖဲတိုဃုဒုးကဝဲ တိုသဘဉ်သဘဉ်အခါ ထံလီကီပုပုလီအိဉ်ကမု (IDPs) သုဉ်တဖှ် ကြါးသုဉ်ထီဉ်တိုအိဉ်ကဒုလါအအိဉ်ဒီးတိုပုဖျဲ အလီလါအအိဉ်ယံဒီးတိုဒုးတိုယါ ဒီးတိုထီဉ်ဒုးတိုအလီ န့ဉ်လီ. ဒီဖျါလါတိုဒီးလီမုဉ်ပီအိဉ်သကုကီဝဲပုပုအယ် ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုပနီဉ်သုဉ်တဖှ်တိုတညီန့ဉ်ပါဖျါအီဘဉ် အယ် IDPs သုဉ် တဖှ်အိဉ်လါ ဟီဉ်လဉ်မုဉ်ပီတိုလီပျံအ လီ ဖဲအဝဲသုဉ်ဃုအိဉ်တိုလီအသီလါကအိဉ်ဒီးတိုပုဖျဲလီ ခါန့ဉ်လီ. အဒိ, ဖဲ ၂၀၂၁ နံဉ်ထီဉ်သီအဆါကတီ သဝီဖိသုဉ် တဖှ်လါအအိဉ်လါ အအ---သဝီ, မဲဝါကရု, ဒွဲဉ်လိကီဆဉ်,

မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဃ့ၢ်ထီၣ်ကွံာ်လၢအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲးဒီး လဲၤဃ့ၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဆူၣ်လၢကီၢ်ဆၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်အရှ့ၤအဂ---လၢ အမ့ၢ်သီခါလၢအအိၣ်လၢ အအ---သဝီ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး တၢ် လီၤလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဃ့ၢ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ပျံၤ ဟီၣ် လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်ကတၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တသ့ၣ်ညါဟီၣ်လၢမ့ၢ် ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဒီးလီၤအလီၢ်အိၣ်ဖဲလဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ် အ

န့ၣ် ညီန့ၢ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးဖဲ တၢ်ဒုးဝံၤလီၢ်ခံ ဃီ အရှ့ၤအဂ---ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ IDPs တဖၣ် ကက့ၤကဒါဆူ အသဝီအဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးမ့ၢ်လၢတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ် လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးအဃီန့ၣ်လီၤ.¹⁸

တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၣ် ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၂၀ သီ, ၂၀၂၂ နံၣ် ဒီးတၢ်ဂီၤအံၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်သဝီဖိတဂၤလၢအမ့ၢ် န---ဘၣ်ဒိးထုး ပျံၤမ့ၢ်ပိၢ်လၢအပိၢ်ဖးထီၣ်ဖဲပ---သဝီ, မိခံကရူာ်, ကီးတရံးကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျံၤယာ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ အနၢ်စ့ၣ်, အခိၣ် စ့ၣ် ဒီးအချၢယံသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒိးထုးပျံၤမ့ၢ်ပိၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ)

၂. ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်အတၢ်မၤဘၣ်ဒိးလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢတဖၣ်

KHRG လံာ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါအဖိခိၣ်, စးထီၣ်လၢလါဖျါတြုၤအါ ရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ်ဒီးလါနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်အဘၣ်စၢၤ သဝီဖိ ဃ့ၣ် ဒီး ဖိသ့ၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဒိးဒီးဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်အိၣ်ဝဲ (၆၀) ဂၤ ဒီးသံ (၂၁) ဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ် ကွၢ်ဆၢမဲာ်ဒီးတၢ်တၢ်အါမးဒ်အမ့ၢ် နီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤဟးဂီၤ, သး ဂ့ၢ်ဝီ တၢ်ဘၣ်ဒိးဘၣ်ထံးလၢအမ့ၢ်တၢ်ပျံၤတီၢ်တၢ်, တၢ်ကူဆါယါ ဘျါပုၤကလံၤဒိၣ်, ဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတၢ်တၢ်တၢ်ခိဖျါဖဲး မၤအိၣ် တၢ်တသ့ မ့တမ့ၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သံလီၤမၤကွံာ် အဃီန့ၣ်လီၤ. လံာ်အဆၢဒိၣ်အံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်တၢ် ဘၣ်ဒိးဘၣ် ထံးလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒီးအဟံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢမဲာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

က) ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအတၢ်တၢ်လၢပုၤတူၢ် ဘၣ်တၢ်ဒီးအဟံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဆၢမဲာ်ဝဲ

ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢအစုခိၣ်လီၤမၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ်နီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤအ

ဂၤဘၣ်ဒိးဒီးဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်နးနးကလဲာ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢမဲာ် မဲာ်ဒီး တၢ်မၤတံာ်တၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပုၤ လီၤဆီဒၣ်တၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဖဲးအိၣ်ဒုးမၤအိၣ်စံာ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢယူၤလံ ၁၃ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်အနၢ် ဘၣ် ဖဲဟါခိၣ်န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် စီဖ--- လၢအသးအိၣ် (၄၁) နံၣ် လၢအအိၣ် လၢဘ---သဝီ, ယီၢ်ကုာ်ကရူာ်, တန့ဆါကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အာ်ကီၢ်ရၣ်တဂၤ ယီၢ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ပိၢ် ဖဲအဝဲလဲၤဆူပုၤပုၤလၢ ကဃုန့ၢ်တၢ်ထူၣ် တၢ်ဘိလၢအအိၣ်ဘူးဒီး ဒိၣ်မိၣ်ခြံာ်ထွၣ်က ညီဘူးဒးသုးမုၢ်ဒိၣ် (DKBA) အသုးကလၢလီၤလံာ်တဖျါန့ၣ် လီၤ.¹⁹ အခိၣ်ဘၣ်ဒိးဝံၤ အလီၢ်ခံ အဝဲဟဲက့ၤကဒါလၢ ပုၤပုၤဆူ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဂၤအဒဲထဲတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဆိတၢ်ပုၤလဲၤ ဆူအီၤဆူ မ---တၢ်ဆါဟံၣ် ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဟ့ၣ်အီၤ တၢ်ကူဆါ ယါဘျါတန့ၢ်လၢပုၤအဃီ တၢ်ဆူခိကဒါအီၤဆူ ယ---တၢ်ဆါ ဟံၣ် လၢအအိၣ်လၢပံာ်တခးကရူာ်, တၢ်တြီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အာ် ကီၢ်ရၣ်လၢတၢ်ကူဆါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝဲစံာ်လီၤ တၢ်ဆါဟံၣ်ဘၣ်ဆၣ် အဝဲဘၣ်အိၣ်ဒီးလၢ လီၢ်မိခိၣ်တဘျူးလၢ န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢအဝဲဘၣ်ဒိးအဃီ တၢ်အံၤဒုးစ့ၤလီၤတၢ်လုာ်အိၣ် နီၢ်ခိသးမူတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဃီ ကဲထီၣ်တၢ်လီၤ ပျံၤလီၤဖုး လၢ တၢ်လုာ်အိၣ် ဟံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တါဂါအံဘာ်တါဒါနီအီဖဲလါယူ ၁၄ သီ, ၂၀၂၃ နံာ် ဖဲယ--- တါဆါဟံာ် လါတါကူဆါယါဘျါအဂီနီလီ. အခဲအံအဝဲစံာ် လီတါဆါဟံာ် ဘာ်ဆာ်အဝဲဘာ်အိပ်လါလီမိခိပ်တဘျးလါဖဲ အစံာ်လီတါဆါဟံာ်ဝံအလီခဲနီလီ. တါဘာ်ဒါဘာ်ထံအံ မာစုလီ တါလုာ်အိန်နီခိသးမူတါသုတါဘာ်အယိ ဒုးအိန်ထီာ် တါလီပျဲလီဘာ်ယိပ်လါတါလုာ်အိန်ဟံာ်ဖဲယိဖဲအဂီနီလီ. (တါဂါ - KHRG)

ညီနုာ်ပုာ်တုာ်ဘာ်ဟိပ်လတ်မုာ်ပိတါကဲထီာ်သးတဖာ်ဘာ်ကွါ ဆါခဲဒါဒါကျိာ်စုတါကီတါခဲလါကဒါဒါဘာ်တါကူဆါယါဘျါ ခီဖျါလါတါကူဆါယါဘျါပုာ်ကလံဒိာ်အယိနီလီ. အဒိ, ဖဲ လါအီးကထိဘာ် ၂၀၂၂ နံာ် သဝီဖိ ဘ---လါအသးအိာ် (၃၆) နံာ်လါ အအိာ်လါ လ---သဝီ, ထံမိာ်ပုာ်ဟိပ်ကဝီလီဆီ,လါ ဒိာ်စိကီဆာ်, ဘျးဒဝါကီရုာ်တဂါယီဘာ်ဟိပ်လတ်မုာ်ပိဖဲ အလဲအီ ထံလါပုာ်တဂါအဟံာ်လါအအိာ်လါအသဝီပုာ်အခါ နီလီ. တါကဲထီာ်သးဝံအလီခဲ တါဆုာ်ပုာ်တုာ်ဘာ်ဆုက မျါတါဆါ ဟံာ်လါအအိာ်လါဒဝါပုာ်, ဘျးဒဝါကီရုာ်ဒါဘာ် တါဒိာ်တဲာ်ကွါအအိာ်လါအထွဲတခီနီလီ. ဖဲအအိာ်လါတါ ဆါဟံာ်အဆါ ကတီာ် SAC အယီသုးလဲဆုအအိာ်ဒါးစံးဘာ် အီလါ တါကဲထီာ်သးဒါနုာ်အံခီဖျါလါနုာ်တါဆဲးကျိးအိာ်ဒါး PDF အယိနီလီ. အဝဲသုာ် တဟံးမူဒါလါအဂီနီတမံဘာ် နီလီ. တါကူဆါယါဘျါခဲလါလီလါစု ၃,၀၀၀,၀၀၀ ကုး အယိအဝဲဘာ် ဆါကွါအသိလုာ်ဒါးအသိလုာ်ယီဒါသိ ဒါးကူ ဆါယါဘျါသးကနုာ်အဂီနီလီ. ခီဖျါလါအအိာ်ကွါအယိ ကဲထီာ်တါကီတါခဲ လါကဖဲမာတါအဂီ ဒါးမာစုအဟံာ်ဖဲယိ

ဖိလါတနီဘာ်တနီတါအိာ်မူ ဒါးအဝဲမုာ်ပုာ်လါအိာ်ဒါးအဖိ (၃) ဂါလံနီလီ. အ ဝဲစံာ်လီတါဆါဟံာ်ဝံအလီခဲ အဝဲကုာ်ဆု အသဝီ, အိာ်ကုာ်ဒါးအဘျးအတါနီလီ.

ဟိပ်လတ်မုာ်ပိတါကဲထီာ်သးအဖိခိာ် တါထံာ်ဘာ်စုာ်ကီးလါ တါဆိာ်ထွဲမာစုတလါတပုာ်အိာ်ထီာ်ဝဲဒာ်နီလီ. တါကဲ ထီာ် သးဝံအလီခဲ ပုာ်တုာ်ဘာ်တါတနီဒါဒါဘာ်တါဆိာ်ထွဲ မာစုလါပုာ်ဘာ်မူဘာ်ဒါအါဂါအအိာ်, ဒါးသဝီဖိတဖာ်ဒါးဘျး တါ သုာ်တဖာ်တဘျါတခိာ် မာစုပုာ်တုာ်ဘာ်တါဒါးအဟံာ်ဖိ ယီဖိသုာ်တဖာ် ဒါအမုာ်တါဝဲစိာ်တါဆုာ် ဒါးတါဟုာ်ကျိာ်စုတါ ဆိာ်ထွဲ မာစုတဆဲးတကွါနီလီ. ဒါလဲာ်ဂုာ်တါဆိာ်ထွဲမာစု သုာ်တဖာ်တမုာ်တါအလါအပုာ်လါ ကမာလါပုာ် ပုာ်တုာ်ဘာ်တါ ဒါးအ ဟံာ်ဖိယီဖိတါလိာ်ဘာ်တဖာ်ဘာ် မုာ်လါတါဆိာ်ထွဲမာ စုတဖာ် တမုာ်တါအိာ်စံာ်အိာ်ကျါတါဆိာ်ထွဲမာစုကျါကျါ လါ ကမာစု အဝဲသုာ်လါတါလုာ်အိာ်သးသမူတါဘာ်တါဘာ် တါသုတါဘာ်လါ ကမာနုာ်တါတါသုာ်တဖာ် လါအအိာ် ထီာ် ဖဲတါကဲထီာ်သးအလီခဲဘာ်နီလီ.

ခ) ဆာ်ဖိကီဖိလါတါဘာ်အီတဖာ်သံဒါးဘာ်ဒါ

တါကဲထီာ်သးအဒိ (၁၁)ခါလါတါဟံာ်ဖျါထီာ်အီဆု KHRG အိာ်ဒုးနဲာ်ဖျါထီာ်ဝဲ သဝီဖိတဖာ် အဆာ်ဖိကီဖိသံဒါးဘာ်ဒါလါ ဟိပ်လတ်မုာ်ပိ တါပိဖဲထီာ်အိာ်ဝဲနီလီ. တါအံဒုးအိာ်ထီာ် တါလုာ်အိာ်သးသမူတါတါတဖာ် မုာ်လါဆာ်ဖိကီဖိ ဒါအ မုာ်ကျိာ်ဒါးပနါတဖာ် ဘာ်တါသုအီလါတါထုစံာ်မပုာ်ဒါးမုာ်တါ ဟဲနုာ်အကျဲတဘီနီလီ. အဒိ, ဖဲလါဖဲပထုဘာ် ၇ သီ, ၂၀၂၂ နံာ်ဂါခီ ၁၁:၀၀ နာ်ရံာ်အဆါကတီာ် အူဝ---အကျိာ်တဒုာ်လါ အအိာ်လါ သ---သဝီ, နိာ်တကီကရူာ်, နိာ်တကီကီဆာ်, ဒု ပျာ်ယာ်ကီရုာ်ယီဘာ်ဝဲ ဟိပ်လတ်မုာ်ပိလါ SAC ပယီသုးခိာ် သုးရုာ် နီာ်ဂါ (၂၈၃) အသုးဖိ ဒါးလီဝဲဖဲတါလီလါအဘျးဒါး အသုးကလါဖဲ သ---သဝီနီလီ. လီကဝီသဝီဖိတဖာ်သုာ် ညါဝဲလါဟိပ်လတ်မုာ်ပိအံဘာ်တါဒါးလီအီလါ SAC ပယီ သုး မုာ်လါသုးတဖာ်စုာ်ကီးစံးဘာ်အဝဲသုာ်လါအနီကစါဒါဝဲ နီလီ. ကျိာ်တဖာ်လါအကစါကဆါအိာ်လါအဟံာ်ဖဲယိဖိ တါ လုာ်အိာ်နီခိသးသမူအဂီဘာ်ဒါသံဒါဒါဘျးဒုညါနီလီ.

ဟိပ်လတ်မုာ်ပိကဲထီာ်စုာ်ကီးအသးလါဖာ်အာ်ကီရုာ် နီလီ. ဖဲလါယနုာ်အါရံ ၂၀၂၃ နံာ်အဆါကတီာ် ဟ---သဝီဖိ တဂါအ ကျိာ်တဒု ယီဘာ်ဝဲဟိပ်လတ်မုာ်ပိ ဖဲ အလဲဘာ် ဒဲSACပယီသုးကလါ လါအအိာ်လါထံာ်ဘျါကရူာ်, တ နုာ်ဆါကီဆာ်, ဖာ်အာ်ကီရုာ်ဒါးအခိာ်ကါဝဲဒာ် နီလီ. မာကဒါးဖဲ လါယနုာ်အါရံ ၂၀၂၃ နံာ်အဆါကတီာ် သဝီဖိလါအ မုာ် အ---တဂါ ဟိပ်လတ် မုာ်ပိဘာ်သံအကျိာ်တဒု ဖဲအဘျးဒါး SACပယီသုးခိာ်ရုာ်သုးရုာ် နီာ်ဂါ (၃၅၆) လါအအိာ်ဆီလီအ

သးလၢ သ့ၣ်ကၢ်လီၤတီၢ် (သဃ်နံးညီၣ်နောၣ်) သးကလၢ၊ မ့ၣ်ဝ တၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂၄သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်အနံၤ စီၤစး---အကျိၢ် (၃) ဒုဘၣ်ဒိတဒု ဒီးသံဝဲ (၂) ဒု လၢမ့ၣ်ပီၤထူးပျံၤအသိန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပီၤထူးပျံၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤ အီၤလၢ SAC ပယီၤသး LIB နီၣ်ဂံၢ် (၃၅၇) ဒီးဒီးလီၤဝဲဘူးဒီး စီၤ စး---အစံၢ်ပျီန့ၣ်လီၤ. SAC ပယီၤသးတဖၣ် ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ် မ့ၣ်ပီၤလၢအဘူးဒီး သဝီဖိတဖၣ်အစံၢ်ပျီ ဘၣ်ဆၣ်တဒုးသ့ၣ် ညါသဝီဖိတဖၣ်အသိ သဝီဖိတဖၣ်ပျံၤလီၤ အကျိၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်တသ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအိၣ်လီၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ် ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံ SAC ပယီၤသးတဖၣ် သံကွၢ်ပုၤကျိၢ်က စၢ်ဘၣ်ဆၣ် ပုၤတဟ့ၣ်အီၤတၢ်စံးဆၢနီၣ်တဂၤဘၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲ သ့ၣ်ကမၤဘၣ်ဖုး ကျိၢ်ကစၢ်ဟ့ၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤပီၤဖးထီၣ်အ ပုၤအသိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံ SAC ပယီၤသး တဖၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါသဝီဖိတဖၣ်လၢ ကျိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ယီၢ်ဘၣ် ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤလၢခံ ကျိၢ်ကစၢ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ် ပီၤ အပုၤန့ၣ်လီၤ. SAC သးတဖၣ်စ့ၢ်ကီး တြီတံၢ်ဃာ်တၢ်လီၤ တၢ်ကျဲတနီၤလၢထံဝဲဘျီကရူာ် မ့ၢ်ဒ်သိးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် သု တပျဲလီၤ အကျိၢ်ဒီးလဲၤဒုးအိၣ်ကျိၢ်ဆၣ်လၢတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဂ) တၢ်မၤဃးထီၣ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤသဘျ့
တၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တြီၤမၤတံၢ်တၢ်လၢ တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤသဘျ့ ဒီးတၢ်နိးတၢ်ဘျးလၢကိးမ့ၢ်နံၤတၢ် လုၢ်အိၣ် သးမူတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်နီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်လၢကလဲၤဆူအ စံၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျးလီၢ်ကျဲ, ပုၤပူၤလၢကပူၤအိၣ်တၢ်အိၣ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအရူၤဒိၣ်လၢအဂၤတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢမးရှး ၁ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်သဝီဖိ၃၀၀၀လၢအအိၣ်လၢဆ- --သဝီ, ဃဲကဲခိၣ်ကရူာ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ် ရၣ်ဘၣ်ဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤဖဲကက---တၢ်လီၤဖဲအလဲၤဒီးသိလ့ၣ် ယီၢ်ခိၣ်လၢကလဲၤဆူလၢဒိၣ်ပုၤလၢကလဲၤပူၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ အကျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲ ထီၣ်သးတၢ်လီၤအိၣ်စီၤစ့ၤယံၤဒီး ဆ---သဝီ ၃ မံးလၢန့ၣ်လီၤ. စီၤကဃ---ဒီးနီၢ်ကၢ---သံဝဲတ ဘျီဃီ ဒီးသဝီဖိအဝဲတဂၤအထး ခိၣ်ဒီးအခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဒိဝဲဒုန့ၣ် လီၤ. သဝီဖိလၢအဘၣ်ဒိတဂၤက့ၤကဒါဆူသဝီချ့သဒံး ဒီးဒုး သ့ၣ်ညါပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိ ဒီးလီၢ်ကဝီပုၤန့ၢ်စိန့ၢ်က မိၤတဖၣ်ဝံၤ အဝဲသ့ၣ်လဲၤဝဲဆူ တၢ်ကဲထီၣ်သးအလီၢ်ဒီး ဟံက့ၤ စိၢ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အစိၣ်ဆူ သဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢတၢ်ကဲ ထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံသဝီဖိတဖၣ်ပတုၣ်လဲၤဒီးသ့ၣ်ကျဲလၢတၢ်ဒီး လီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၄. တၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး - တၢ်မၤပယွဲးဒီးတၢ်မၤကမၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျ့

ပုၤလၢအအိၣ်မူဒီးဒီးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် အဟံၣ်ဖိဃီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကွၢ်ဆၣ်မဲာ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံ အဝဲ သ့ၣ် လိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်စံၢ်အိၣ်ကျဲၤအတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒ်အ မ့ၢ် သးဂ့ၢ်ဝီတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်, တၢ်ကူဆါယါဘျီက့ၤနီၢ်ခိၣ်က့ၢ် ဂီၤ ဒီး ကျိၢ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအံၤမၤဘၣ်ဒိသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ် ပယီၤမုၢ်ထီၣ် ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အါမး ဒီးအါထီၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ် အသိ ကရၤသဘျ့တဖၣ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတဝၢဒီးထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤပုၤ ဂ့ၢ်ဝီတၢ်တၢ်ရၢ ကရီ (CBO/CSOs)တဖၣ် ဒီးထံရူၤကီၢ်ဂၤတၢ်က ရၢကရီလၢအဟူးဂဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် က ဘၣ်ဆိၣ်ထွဲ မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ် ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ရူၢ်အတဖၣ်ဒုးတၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံ - ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ် ဒီးလီၤအီၤမ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကန့ၢ်ပၤဘၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ ဒီးတၢ်တမၤ ရဲမၤပျီက့ၤအီၤဖဲတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ဒီးတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ် လၢ်မ့ၣ်ပီၤလီၢ်ကျဲအဂ့ၢ်အကျိၢ်တဖၣ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါရူၤလီၤအီၤဆူ ပုၤတဝၢကျဲလၢလၢပုၤပုၤတအိၣ်ဘၣ်အသိန့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်အါဂၤ လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်ကဲထီၣ်ပုၤလၢ တူၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်ကဲထီၣ်သး - အဝဲသ့ၣ်ညီၣ်နီၤမ့ၢ် ပုၤ သ့ၣ် တဖၣ်လၢ သ့ၣ်ညါတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤစ့ၤဝဲ မ့တမ့ၢ်သ့ၣ်ညါ ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် စ့ၤန့ၢ်ဒီးပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤတ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးအါခါအဖိခိၣ် တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ် စ့ၢ်ကီးလၢ တၢ်ဟ့ၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တၢ်သိၣ်လိ သ့ၣ်တဖၣ် စ့ၤဒီးဝဲဒိၣ်မးလၢလီၢ်ကဝီပုၤတဝၢပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤလီၢ်စ့ၤဝဲအခါ အဝဲ သ့ၣ်ဟးဆုး တၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤလီၢ်တသ့ဘၣ်ဒီး ဒ်တၢ်ဟံ ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢထးအသိး တဘျီတခိၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟးလၢ တၢ်ဒီးလီၤ မ့ၣ်ပီၤလီၢ် ဒီဖျါတၢ်လိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ် သမူတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

SAC ပယီၤသးတဖၣ်သ့ၣ်ဒုးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအါခါဂီၢ်ဂီၢ် ဒီးသ့ၣ် လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်တံၢ်ကျဲၤလီၤလီၤလၢကထီၣ်ဒါသုးဖိၣ်စုကဝဲၤ

ဒီးကမ္ဘာ် သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟဲၣ်ခိၣ်ဖိတၢ်မၤနီၣ်မၤယါ တၢ်ကဲ ထီၣ်သးလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢကမ္ဘာ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ, သဝီ ခိၣ်ဃၢၤတဖၣ်, သဝီဖိတဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလီၢ်, ဒီးကျဲးလၢ တၢ်သ့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်အီၤတဖၣ် ဒီး SAC ပယီၤသးတဖၣ်ညီ န့ၣ်တဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်အဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သး ပၢ်ဆၢတၢ်ကရူာ်သ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ဟီၣ် လၢမ့ၢ်ပိၢ် မ့ၢ်ဒ်သိးကဒိသဒါတၢ်လီၤတၢ်ကျဲးဒ်အမ့ၢ် သဝီသ့ၣ် တဖၣ်ဒ်သိးတၢ်သ့ၣ်

ထီၣ်ဒုးအီၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်ဒီးတဘျီတခိၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါသဝီ ဖိတဖၣ်လၢထးခိၣ်ဘၣ်ဆၣ်တမ့ၢ်တၢ်အလၢအပုၤလၢကဒိသ ဒါကမ္ဘာ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လီၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်တညီ န့ၣ်မၤပနီၣ်အီၤ မ့ၢ်ဒ်သိးသဝီဖိတဖၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်ဂီၢ်အ ဃိဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢအ အိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤလီၤ လၢကမၤဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးတၢ် ဒီးတၢ်ပ ညိၣ်ထီၣ် ဒါကမ္ဘာ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်အဃိ တၢ်မၤကမၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ် သးစးတၢ်ဘျီအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်တဝဲဝဲထံးနီၤ ဖးပုၤ လၢအဒုးတၢ်ဒီးကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ် ပုၤကိးဂၤဒဲးဘၣ်ဒီးဟီၣ် လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ ပုၤဖိၣ်စုကဝဲၤကိး ဖု ကြးမၤလီၤတၢ်လၢ တၢ်သ့ၣ်တပညိၣ်ထီၣ်ဒါကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသးသ့ၣ်တဖၣ်ကဒိသဒါကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ် မၤ ဒုး ယၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ် ပိၢ်မ့ၢ်တၢ်မၤကမၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ် တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီ သဲးစး တၢ်ဘျီခိၣ်သ့ၣ်အကျါတထံၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ပဲၣ်ထံးနီၤဖးကမ္ဘာ်ဒီး ပုၤလၢဒုးတၢ်တဖၣ်အဆၢန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်အကျါတဖုလၢတဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျါ လၢ ၁၉၉၇ န့ၣ်တၢ်တြီဃာ်တၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ပိၢ်လံာ်ဃံးဃာ်ဘၣ် ဒီး လံာ်ဃံးဃာ် ဝဲအံၤ မ့ၢ်တၢ်အာၣ်လီၤအီၤလီၤလၢအတြီဃာ်တၢ် သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢအထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဒီးမ့ၢ် စ့ၢ်ကိးတၢ်တခါလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ်တြီဃာ်တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ် ပိၢ် လၢအထီၣ်ဒါထံးလီၢ်ကီၢ်ပယီၤကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ဟီၣ် ခိၣ်ဒ်ဘၣ်တၢ်ခိၣ်ဆၢ တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်တၢ်ပျါဖျးတၢ်ကမၢ် (Amnesty International's Crisis Response) အပုၤန့ၣ် တၢ်ခံၣ်တဂၤလၢအမ့ၢ် မဲၣ်ထံးဝဲလံာ်ပၢ်ဖျါဝဲအသိး “ဆၢကတီၢ် ဖဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ်တဖျးတြီဃာ်သးတၢ်စုကဝဲၤလၢတၢ်သ့ၣ်နီၤစီၤ အီၤတဖၣ်ဒဲးဘၣ်အခါန့ၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဒီးဒီးလီၤဝဲသးတၢ် စုကဝဲၤတဖၣ်အံၤလၢပုၤကရၢၢ်ပူၤ, ပုၤဟံၣ်ပုၤဃီ ဃုာ်ဒီးဃီသ့ၣ် ပုၤဟးထီၣ်ဟးလီၤလီၢ်ဒီးတၢ်ဘါ ယွၤသရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်” န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လၢ SAC သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ်တၢ်အဒိအါခါ လၢအဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် ကမ္ဘာ်သ့ၣ် တဖၣ် တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒါအီၤလၢ အတအိၣ်ဒီးတၢ်နီၤဖးပုၤကမ္ဘာ်ဒီး ပုၤလၢအဒုးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အ ဆၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် တမ့ၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢအအိၣ်

ဒီးတၢ်ဒုးပလီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ် ခိၣ်ဖျါလၢစုကဝဲၤပီးလီၤတဖၣ်တၢ်သ့ၣ် အီၤလၢ သဝီပူၤ ဒီးတၢ်လီၤတၢ်ကျဲး လၢကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဆဲး တန့ၢ်လီၤအဃိ မ့ၢ်တၢ်လၢဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဝးလၢ အအိၣ်ဒီး တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒါကမ္ဘာ် တဖၣ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အာၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်ဃံးဃာ်ဘၣ်ဃးစုကဝဲၤတၢ်အာၣ်လီၤအီၤ လီၤလံာ်ဃံးဃာ်လီၤဆီ (၁၉၈၀) အဘျီ (၁) အဆၢဒိၣ် ၅၁ (၅) ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲဘၣ်ဃး တၢ်တြီဃာ်တံာ်ဃာ် စုကဝဲၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢ တၢ်တသ့ၣ်အီၤလၢသးတၢ်တိကျဲးအဂီၢ်ဘၣ် ဒီးအဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်မၤဟးဂူၢ်ဟးဂီၤနီၤစီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ပၢ် လီၤသးစုကဝဲၤတဖၣ်အံၤလၢကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲး အခါ ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တပၢ်ပနီၣ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဃိ စုကဝဲၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ် တြီဃာ်အီၤ န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်မ့ၢ်တဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျါလၢ တၢ်အာၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်ဃံးဃာ်ပူၤဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ တၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤဘၣ်ထွဲ လိာ်သးဒီး ICRC လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီၤလီၤ လံာ်ပၢ်ဖျါတၢ်ဘျီနီၣ်ဂံၢ် (၈၁) ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ - ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ် တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီသဲးစး တၢ်ဘျီလုလုာ်သန့ၣ်အံၤတြီဃာ်ဝဲ တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံးကီၢ်ပဒိၣ်သး ဒီးသးဖိၣ်စုကဝဲၤ လၢတမ့ၢ်ထံးကီၢ်ပဒိၣ်သးဘၣ် သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်လုပိာ်ထွဲတၢ် သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျီလၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ တၢ်အာၣ်လီၤ အီၤလီၤလံာ်ဃံးဃာ်အပူၤလၢအမ့ၢ် “တၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ် လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ဒိသဒါကမ္ဘာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးအသ့ တဘၣ်ဒိဒီးစုကဝဲၤပီးလီၤ, ဒီးတၢ်က ဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပလီၢ်လီၤဆီ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤနီၣ်ဒီးပၢ်လီၤတၢ်ပနီၣ်ဖဲတၢ်ဒီးလီၤမ့ၢ်ပိၢ်အလီၢ်” န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢတၢ်ပၢ်ဖျါ ထီၣ်အီၤလၢလံာ်တၢ်က စီၣ်ဖုၣ်တဘျီအံၤအပူၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤ ကရူာ်က ရၢလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး သ့ၣ်တဖၣ်တလူၤ ပိာ်မၤထွဲသဲးစးလၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢလံာ်ဃံးဃာ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤအပူၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရူာ်ကရၢတနီၤကသ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လၢတၢ်ဒိ သဒါဟီၣ်ကဝီၤဒ်သိး SAC ထီၣ်ဒုးဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တသ့တဂ့ၢ် ဒီးတၢ် လီၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် သဝီ မ့ၢ်တမ့ၢ် သးကလၢတဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် လၢတၢ်မၤနီၣ်မၤယါတၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အကျါ ပၢ်ဖျါထီၣ် တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်အလၢအပုၤ လၢသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤကမၢ်သဲးစးအလုာ် လၢ လၢအဝဲသ့ၣ်မူဒါအိၣ်လၢကဘၣ်လုပိာ်မၤထွဲဝဲသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်မ့ၢ်တဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျါလၢ တၢ်တြီဃာ် မ့ၢ်ပိၢ် လံာ်ဃံးဃာ် (၁၉၉၇) မ့ၢ်တမ့ၢ် စုကဝဲၤတၢ်အာၣ်လီၤအီၤ လီၤလံာ်ဃံးဃာ်လီၤဆီ (၁၉၈၀) သန့ၣ်က့ ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ်တၢ် တိစၢၤ မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီလုာ်လၢသဲးစးကျါဘၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ် အဃိ သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရူာ်ခဲလၢာ် ကဘၣ်လုပိာ်မၤထွဲဟီၣ်ခိၣ်ဒ်

ဘုရား တီပတီ၊ ကဘန်မလီတင် သဝီဖိသုန်တဖန်လအအိန် လကီပယီ၊ မှော်ထီပိန်ကလံထံးတဖန်အိန်လတင်မှော်တင်ခွန်အ ပူကသု ဒီးတင်ကဘန်ပင်ကဲအဝဲသုန်တင်အိန်မူ၊ တင်လုအိန်

နီခိသးသမူ ဒီးတင်ဘိန်တင်ဘာခွဲယက်လအအိန်ဒီးတင်ဟုန် လကပီ၊ ဒီးတင်ဒီသဒါအဂီနုန်လီ၊

တင်ဟုန်ကူန်ဟုန်ဖးတဖန်

ဆူဟိန်ခိန်ဒီဘုန်ပုဘာန်မူဘာန်ဒါဒီးတင်ဆိန်ထွဲမလီကရူကရူတဖန် -

- ပင်ပနီန်သုးမိစိရီ (SAC) လအမုာ် ပုလအဒုးအိန်ထီပိန် တကီခါတင်မလီဘာန်ဒီပုဟိန်ခိန်ဖိခွဲယက်သုန်တဖန် ဒီးမှော်ပုလအဒုး ကဲထီပိန် ပုဂ္ဂိုလ်တင်လိန်ဘုန်တင်သဘိန်သဘုန်လကီပယီပူ၊ ဒီးတင်တဘန်ဆိန်ထွဲမလီကရူကရူကရူဘုန်ပင်ပနီန် သုးမိစိရီ လအမုာ်ပုတဖန်လအတဖိးသဲစးဘုန် ခိဖျိတင်တဘန်ဆဲးလီစုမှော်ကျါမလီတင်အါလီအီလီဒီးအါဘာန် ဒီး တင်တဘန်ဟုန်လံ အုန်ကီလအဝဲသုန်ဂီ၊ လုတက့ဘာန်နုန်လီ၊
- ဃုထံပိန်နုာ်တင်တီတင်ကြါဒီးဟံးဂုာ်ဝီ SAC လအတင်သုဟိန်လံမှော်ပိန်လအပညိန်ထီဒါကမျါတဖန်အဃိခိဖျိလိာ်ဘာလိာ်ကီအဝဲ သုန်ခိန်နုာ်တဖန်ဒီးသုဟိန်ခိန်ဒီဘုန်ကီဘျိန်တဖန်ဒါအမုာ်ဟိန်ခိန်ဒီဘုန်ပုတင်ကီဘျိန်(ICC)ဒီးဟိန်ခိန်ဒီဘုန်တင်စံပိန်ညီကျါကျါအဂါသုန်တဖန်၊
- မလီထီပိန်စုာ်ကီ ဟိန်ခိန်ဒီဘုန်တင်ပိထံသမံသမိး တင်သုဟံးမူဒါအတကီ မုာ်ဒိသိး ကီမုာ်ဂုာ်ဝီလအထီဒါကညီကလုာ်လီဆီဒိန်တင် တင်ဘုန်ဒါဘုန်ထံး, တင်သံတင်ပုာ် ဒီးတင်ဃုာ်မှော်ဖျိးအိန်ထီပိန် ခိဖျိဟိန်လံမှော်ပိန်တင်ကဲထီပိန်သးတဖန်၊
- မလီထီပိန်လိန်ထီပိန်တင်ပိထံမှော်မလီကရူကရူခိန်သုန်လအဖိန်ပံး SAC သုးမိစိရီခိန်နုာ်တဖန်, ဒီးစုကဝဲ တင်ပီး တင်လီ/ဟိန်လံမှော်ပိန်လီတဖန် ဒီးမလီလီသုးမိစိရီကျိန်စုာ်ဘါမှော်ဒိသိးအဝဲသုန်ဟူးဂဲဒီး ဒုးထီဒါကမျါသုတသုတဂုာ် အဂီ၊
- ဆိန်ထွဲလီကရူကရူကရူလအဟူးဂဲဟုန်ဟိန်လံမှော်ပိန်တင်လီဘာန်ယိန်တင်သိန်သိသုန်တဖန် လအဟုန်ဖိသုန်တင်ကူန် ဘုန်ကူန်သုလအအိန်လအ ခိခိန်ကစါကျါလကီပယီမှော်ထီပိန်ကလံထံးပူတဖန်၊
- ဆိန်ထွဲမလီ, ပင်ပနီန်မလီကရူကရူ ဒီးမလီဒုးအိန်ထီပိန် လီကရူကရူမလီဟိန်လံမှော်ပိန်ဟိန်ကရူဒီးတင်မလီမလီဟိန်လံ မှော်ပိန်တင်တင်ကျါတဖန်၊
- မလီကရူကရူဒီး လီကရူပုဟုန်တင်ဆိန်ထွဲမလီတဖန် ဒီးဒုးအိန်ထီပိန်တင်အိန်စံပိန်အိန်ကျါတင်ဆိန်ထွဲမလီတင်ရဲတင်ကျါ တဖန် လပုတင်ဘုန်ဟိန်လံမှော်ပိန်ဒီးအဝဲသုန်အဟံပိန်ဖိဖိ တကးဒီးဘုန်ပုလကွါဆါခိန်ဘုန်ဒီးတင်လုအိန်သးသမူတင်ဂုာ်ကီ ခိဖျိ တင်ဒီးလီဟိန်လံမှော်ပိန်တဖန်၊

ဆူကညီဒီကလုာ်စါဖျိန်ကရူ (KNU) ဒီးသုးဖိန်စုကဝဲဘာန်ထွဲတဖန် -

- ပတုန်ကွိုင် တင်ဒီးလီဟိန်လံမှော်ပိန်လအသီ ဒီးထုးထီပိန်ကွိုင်တင်ဒီးလီတင်ဟိန်လံမှော်ပိန်လအဘူးဒီးသဝီ မှော်မုာ် လအအိန်လအ သဝီပူတဖန်၊
- ဟုန်လီတင်ကလုာ်ဆူသုးသုန်တဖန်အအိန်လအကမလီနီတင်ဒီးလီဟိန်လံမှော်ပိန်လအအိန်ဒီးတင်မလီနီပနီန်လီတင်လီဆဲးဒီးဒုးသုန်ညါလီကရူကရူသဝီဖိတဖန်လအတင်ဒီးလီဟိန်လံမှော်ပိန်အိန်အလီ၊
- မလီကရူကရူဒီးကညီထံလီကီပုပုဂ္ဂိုလ်တင်ကရူကရူတဖန်လအဟုန်အါထီပိန်တင်ဟုန်ဟိန်လံမှော်ပိန်တင်လီဘာန်ယိန်တင်သိန်လိတင်ရဲတင်ကျါတဖန် ဒီးမလီအါထီပိန်တင်ဟုန်တင်တီစါမလီဆူပုတင်ဘုန်တင်တဖန်အအိန်၊

Endnote

- ¹ Unpublished interview from Dooplaya District received in April 2023.
- ² On February 1st 2021, the Burma Army deposed the democratically elected government led by the National League for Democracy (NLD), transferred power to Min Aung Hlaing, the Commander-in-Chief of Myanmar’s Armed Forces, and invalidated the NLD’s landslide victory in the November 2020 General Election.
- ³ The State Administration Council (SAC) is the executive governing body created in the aftermath of the February 1st 2021 military coup. It was established by Senior General Min Aung Hlaing on February 2nd 2021, and is composed of eight military officers and eight civilians. The chairperson serves as the de facto head of government of Burma (Myanmar) and leads the Military Cabinet of Burma, the executive branch of the government.
- ⁴ Landmine and Cluster Munition Monitor, ‘Landmine Monitor’ annual report 2022, p. 8. Available at www.the-monitor.org/en-gb/reports/2023/landmine-monitor-2023.aspx
- ⁵ United Nations, ‘Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction’, 18 September 1997; International Campaign to Ban Landmines (ICBL), ‘Treaty Status’, available at <http://www.icbl.org/en-gb/the-treaty.aspx>
- ⁶ Myanmar Information Unit (MIMU), Mine Action Unit, ‘Townships with Suspected Landmines/ERW Contamination (1999-2023) and Landmine/ERW Casualties in Myanmar (2022)’, available at <https://themimu.info/sector/mine-action>
- ⁷ KHRG, “[Undeniable: War crimes, crimes against humanity and 30 years of villagers’ testimonies in rural Southeast Burma](#)”, December 2022.
- ⁸ Landmine and Cluster Munition Monitor, ‘Landmine Monitor’ annual report 2022, p. 8.
- ⁹ KHRG, ‘[Uncertain Ground: Landmines in Eastern Burma](#)’, May 2012.
- ¹⁰ United Nations, Article (2.2), ‘Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction’, 18 September 1997.
- ¹¹ KHRG, “[Undeniable](#)”, December 2022, above.
- ¹² KHRG, “[Mu Traw District Incident Report: Two villagers injured by landmine explosions, February 2023](#)”, December 2023.
- ¹³ KHRG, “[Mu Traw District Incident Report: Two villagers injured by landmine explosions, February 2023](#)”, December 2023.
- ¹⁴ KHRG, “[Kler Lwe Htoo District Incident Report: Two villagers killed, one injured in a landmine explosion in Ler Doh Township, March 2021](#)”, April 2021.
- ¹⁵ Unpublished data collected from Doo Tha Htoo District.
- ¹⁶ KHRG, “[Mu Traw District Incident Report: A 10-year-old boy was injured after stepping on a tripwire that detonated a landmine in Dwe Lo Township, Mu Traw District, June 2021](#)”, September 2021.
- ¹⁷ KHRG, “[Denied and Deprived: Local communities confronting the humanitarian crisis and protection challenges in Southeast Burma](#)”, June 2022
- ¹⁸ Unpublished raw data from Mu Traw District received in January 2021. [Active fighting was already occurring in some areas of South-east Burma before February 2021, following the 2020 December elections].
- ¹⁹ KHRG, “[Hpa-an District Short Update: Landmine explosions in T’Nay Hsah Township, January to June 2023](#)”, August 2023.

လံာ်ကတၢၢ်ဂီၤ

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤတၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲ ၂၀၂၃ နံၣ်, လါမ့ၤ ၆ သီ ဖဲ တီအူကီၢ်ရ့ၣ်, ဒိၣ်ဖးခိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, အဖ---သဝီကရူာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤ အံၤပာ်ဖျါဝဲ စီၤအဂ---ဒီးအဒုဖိ စီၤအအ---(၁၃ နံၣ်) န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၂၃ နံၣ်, လါမးရး ၂၂ သီန့ၣ်, စီၤအအ--- ယီၤဘၣ်ဟီၣ်လံာ်မ့ၣ် ပိၣ်ဖဲအလဲၤဃုအိၣ်ညါဖဲထံကျိတဘိလၢအဘူးဒီး အဖ---သဝီန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢမ့ၣ်ပိၣ် ပိၣ်ဖးထီၣ်အဃိ အခိၣ်ထွဲတကပၤဘၣ်တၢ် ဒိၣ်တဲာ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ-KHRG]

ကညီဂွံဝိခွဲးယံကရူာ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖျါကိာ်

ကညီဂွံဝိခွဲးယံကရူာ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၤကဝီၤကရၢသဘျီတဖုလၢ အၢၣ်လီၤမၤ တၢ်လၢ ကမၤဂ့ၤထီၣ်ပုၤဂီၢ်ဝိခွဲးယံအတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၤကဝီၤ ဒူသဝီဖိတဖု လၢကမၤနီၣ်မၤဃါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယံအဂ့ၢ်အကျိန့ၣ် လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိတဖုအံၤ ဒ်သိးကပာ်ဖျါထီၣ်လီၤကဝီၤပူၤ ကမ့ၢ်တဖုအကလုာ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘၣ် ဒီး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပာ်သးသ့ၣ်တဖုန့ၣ်လီၤ. နဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖုဖဲ www.khrg.org အပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.